

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 24 december 2009

MEDITATIE

De Zaligmaker in de kribbe

Het heugelijke heilsfeit van Jezus' geboorte mag weer overdacht worden. De volheid des tijds is aangebroken. Jozef en Maria zijn door de Heere op de plaats gekomen, waar Jezus geboren moest worden.

'En gij, Bethlehem Efratha! Zijt gij klein om te wezen onder de duizenden van Juda? Uit u zal Mij voortkomen, Die een Heerser zal zijn in Israël, en Wiens uitgangen zijn van ouds, van de dagen der eeuwigheid.' Keizer Augustus was slechts een schakel in de gouden keten van Gods eeuwige raad om Jozef en Maria op de plaats te brengen, waar Jezus geboren moest worden. Niet in Nazareth, maar in Bethlehem zou de Zaligmaker geboren worden. In Bethlehem is eenmaal Ruth, een voormoeder van Christus, komen wonen. In Bethlehem weidde David als schaapherder zijn schapen en is hij gezalfd tot koning over Israël. In Bethlehem moest Davids Meerdere, de grote Herder der schapen, geboren worden. Bethlehem betekent: Broodhuis!

En legde Hem neder in de kribbe.

Lukas 2:7 m

Jezus zei van Zichzelf: 'Ik ben het Brood des levens.' Hij heeft, als het hemelse Manna, de heerlijkheid die Hij bij de Vader had, verlaten, om hen die hongeren naar het levende Brood te voeden. Hij heeft Zich daarin diep willen vernederen. Nee, geen aardse heerlijkheid en glorie wachtte Hem. Lees de tekstwoorden: *'en legde Hem neder in de kribbe.'* Jezus Christus, de Zaligmaker van zondaren, de Messias, de Gezalfde, de Koning der Koningen, werd door Maria neergelegd in de kribbe. Laat ons even aandacht geven aan het woord 'Hem'. Wie is Hij toch? Hij is de Zoon van God! God uit God! Licht uit Licht! Salomo zei eens: 'Wie zou de kracht hebben, om voor Hem een huis te bouwen, dewijl de hemelen, ja, de

hemel der hemelen, Hem niet bevatten zouden?' Wie is Hij toch? Hij is de eeuwige God. De Schepper van hemel en aarde. De dichter van Psalm 33 schreef: 'Door het Woord des HEEREN zijn de hemelen gemaakt, en door den Geest Zijns monds al hun heir.' Christus, Hij is het vleesgeworden Woord! De Eniggeborene van de Vader, vol van genade en waarheid. De eerstgeboren Zoon van Maria.

Mag ik u een persoonlijke vraag stellen? Wie is Hij voor u? Hoe dikwijls hebt u het Kerstevangelie al gelezen en beluisterd? Heeft u in Hem, van Wie we lezen: *'en legde Hem neder in de kribbe...*, nog nooit heerlijkheid en zaligheid gezien? Kunt u nog steeds rustig verder leven?

Geliefde lezer(es), jongens en meisjes, van nature zien wij in Hem geen gedaante noch heerlijkheid. Voor die Zaligmaker moet er plaats gemaakt worden. Voor Hem moet er in ons leven werk zijn. Wij moeten met ons eigen werk, met onze gestalten, deugden en zaligmakers de dood in.

Hij is een Zaligmaker van zondaren. Zo wordt Hij in het Evangelie aangewezen. Wij zijn allen zondaren, die buiten God en zonder God leven. Vreemdelingen van de verbonden der beloften. Is dat u al tot smart geworden? Is de zonde al tot zonde en de schuld al tot schuld geworden?

Is er nog iemand, die dit leest en doorleeft? Weet u niet meer hoe u zalig moet worden? Kunt u niet meer zalig worden? Het is mijn innerlijke wens en bede, dat het voor u Kerstfeest mag worden. Dat de geboren Zaligmaker ook in uw hart geboren mag worden. *'En legde Hem neder in de kribbe.'*

O, die Zaligmaker heeft Zichzelf zo diep willen vernederen. Dieper kon het niet! 'En legde Hem neder in de kribbe.' Voor hen, die weten en inleven peilloos diep gevallen te zijn! Wie is er in de kribbe neergelegd?

Inhoud

88e jaargang

Nr. 13

- 1 Meditatie: De Zaligmaker in de kribbe
- 3 Kerst voor de ziel
- 4 God en mens, een heilgeheim
- 6 Bijbelstudie: Twee naturen in enigheid des persoons (24)
- 7 Het Heilig Avondmaal en de drie stukken (4)
- 8 Is iemand krank onder u (10)
- 10 Boekennieuws
- 10 Kerknieuws
- 11 Berichten
- 11 Kerkdiensten

Wilt u Zijn Naam weten? Zijn Naam is Jezus Christus. Hij is de enige en volkomen Zaligmaker. De Messias, de Gezalfde Knecht van de Vader! Wilt u weten Wie Hij is, wat Hij is? Hij is de Parel van grote waarde! Hij is de Schat, in de akker verborgen! Hij is de tedere Cedertak! Hij is de Zon der gerechtigheid! Hij is de blinkende Morgenster! Is uw hart al verbroken bij het horen van Zijn Naam, bij het zien van en in Zijn heerlijkheid? *'En legde Hem neder in de kribbe.'* Volk, luister toch eens naar wat Jesaja schreef: 'Doch de HEERE heeft onzer aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen.' Heeft u al een blik in de kribbe mogen slaan? Misschien van verre, met een gebroken oog, maar toch iets van Zijn heerlijkheid aanschouwd! Wat heeft het nagelaten, wat heeft het uitgewerkt in uw leven? Van de wijzen uit het oosten lezen we: 'En nedervallende hebben zij Hetzelve aanbeden.' Bij het zien van Hem gaan we door de knieën, vallen we op de knieën. De Zaligmaker heeft zo diep willen buigen, dan zal er ook door Zijn volk gebogen worden. Dan komen we in verwondering en aanbidding terecht. Leest u het goed? Dan wordt het een wonder en geen vanzelfsprekendheid!

Van nature is ons hart voor Hem gesloten. 'Hij was veracht en de onwaardigste onder de mensen.'

Weet u wat een wonder is? Dat Hij is neergelegd in de kribbe! Niet in een gouden wieg, dan zouden er alleen vooraanstaande mensen, rijken, edelen en machtigen, bij kunnen komen.

'En legde Hem neder in de kribbe.' Weet u waarom? Hij wilde en wil een Zaligmaker van zondaren zijn. Zondaren, die inleven: 'Ik ben zwart... als de tenten van Kedar.' Juist voor hen is de kribbe toegankelijk! Nee, Zijn hoogheid hoeft u niet te verschrikken.

'In de kribbe.' Een voederbak voor de dieren! Daar hoeft u alleen maar voor te bukken, te buigen en te knielen. Bij Hem is er plaats voor Asaf, die moest en mocht belijden: 'Ik was een groot beest bij U.' Bij Hem is plaats voor Méfiboseth: 'Wat is uw knecht, dat gij omgezien hebt naar een doden hond, als ik ben?' Nog is er plaats! De Heere geve dat die Zaligmaker door het geloof gekend mag worden. Geliefde lezer(es), er is bij God vandaan nog doen aan, hoe verzondigd uw leven ook is, hoe hopeloos, uitzichtloos en onmogelijk het aan uw kant ook is. Alleen in die weg zal de geboren Zaligmaker dierbaar worden. Volk des Heeren, met een blik in de kribbe, op de Zaligmaker zinkt de Kerk in verwondering weg: 'Doch Gode zij dank voor Zijn onuitsprekelijke gave.'

Urk,

ds. J. van Belzen

*Maakt Gij o Jezu! Dat zich d'aard'
Zo gunstig met de hemel paart
Door Uw geboorte hier beneden?
Daar Gij in diepe need'righeid
In kribb' en stal wordt neergeleid
Van 't goddeloze gros vertreden.*

*Maar Jezu! Ach! Wat baat het mij
Of Uw geboort' op aarde zij
Als G'in mijn hart niet wordt gebo-
ren?
Kom dan o Heiland in mij woon
En maak mijn hart U tot een troon
Dat ik mag U gans toebehoren.*

*O Zaligmaker! Maak mij vrij
Van zonden en de slavernij
Des satans die mij wil verslinden.
Ach! schenk mij ook Uw hoogste
goed
Dat Gij aan al Uw erfvolk doet
Voor eeuwig in de hemel vinden.*

Wilhelmus Schortinghuis

De Saambinder

**Kerkelijk weekblad van de
Gereformeerde Gemeenten**

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Wvd. hoofdredacteur:

ds. G.J. van Aalst

**Bijdragen van medewerkers en boeken
ter recensie aan:**

ds. G.J. van Aalst, Molendijk 136,
3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur: ds. C. Neele

Meditaties aan:

ds. C. Neele, Hyacinthenstraat 1,
2161 XN Lisse,
tel. 0252-413800, fax 0252-420471
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

**Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk)
en berichten aan:**

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk **woensdag 17.00 uur** vóór
de datum van verschijning van De Saam-
binder in de daarop volgende week.

**Opgaven kerkdiensten
en beroepingswerk aan:**

Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop,
postbus 33, 2950 AA Alblisserdam
tel. 078-6912899, fax 078-6919536
e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties € 0,70 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen **uiterlijk donderdag**
in het bezit van de drukker te zijn.
Rouwadvertenties
uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-
abbonementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 11,50 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 23,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 110,-; USA \$ 110,-.

Correspondentie-adres

Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker, 1233 Leffingwell Av,
N.E., Grand Rapids, Michigan, U.S.A. 49505.

*De redactie aanvaardt geen enkele
aansprakelijkheid betreffende de inhoud van:
de advertenties en de (recensies van de)
aangekondigde boeken.*

Kerst voor de ziel

De geboorte van Christus is een onuitsprekelijk wonder. De Almachtige werd zwakheid, de Zoon van God werd mens, het Woord is vlees geworden. De Zon des heils is verrezen in de velden van Efratha. Het is het hoogtepunt van de geschiedenis. Datgene waarvan de profeten hebben gesproken en de eeuwen naar hebben uitgezien, is nu vervuld. Christus is geboren uit de maagd Maria. 'En zij baarde haar eerstgeboren Zoon, wond Hem in doeken en legde Hem neder in de kribbe' (Lukas 2:7a).

Zal dat een wonder *voor ons* worden, dan is er echter nog iets anders nodig. Waarom? 'Al was Christus duizend maal in Bethleem geboren en niet in mijn hart, dan was ik nog verloren'. Voor velen zijn deze dichtregels van Luther vreemde taal.

Men ergert zich eraan. 'Het heilsfeit als zodanig is toch genoeg? Je moet het eenvoudig geloven, dan is alles in orde'. Voor anderen is juist dát de strijd: Hoe krijg ik er deel aan? Hoe wordt het Kerstfeest voor mijn ziel? Op die laatste vraag willen we proberen een antwoord te geven in dit artikel.

Levendgemaakt

De vraag naar de openbaring Van Christus leeft niet in een mensenhart dat onvernieuwd en ongebroken is. Van nature liggen we allen dood in zonden en misdaden en zijn we vijanden van God. We mogen misschien ernstig en godsdienstig zijn, maar zonder wederbarende genade zijn we blind voor onze diepe ellende en voor de zaligheid in Christus. Kerst is hooguit een feest met een vleugje romantiek dat onze gevoelens in beweging brengt.

Als de Heere gaat werken, wordt het anders. Dan wordt een zondaar van nieuws geboren en de liefde Gods wordt uitgestort in het hart. Wat een wonder! Een geestelijk kind is geboren. Zo'n mens is niet alleen *levend* gemaakt, hij wordt ook *missend* gemaakt. Een innige droefheid naar God wordt geboren, een droefheid over de zonde. Een onuitsprekelijk

heimwee vervult de ziel. Hij staat voor een kloof die hijzelf geslagen heeft en hij gaat treurend over de aarde.

Hoop op Gods belofte

Weet zo'n mens al van Christus en de zaligheid in Hem? Kan hij zingen van verlossing? Nee, dat alles is hem nog verborgen. Maar de Heere gaat zijn oog openen voor de beloften van Zijn goedertierenheid. Dat geeft hem een weinig hoop in al zijn strijd. Vanuit het Woord hoort hij van een mogelijk-

De Heilige Geest geeft aan verlegen zondaren en zondaresen een oog des geloofs, zodat ze buiten zichzelf mogen zien op die gezegende Christus.

heid van zaligworden. God heeft immers hulp besteld bij een Held Die verlossen kan? Wie Hij is weet hij niet, maar hij wordt uitgedreven naar Gods Woord. Bij ogenblikken mag hij als een arme, schuldverslagen zondaar hopen op Gods belofte.

Het is net als in de heilsgeschiedenis. Op de val volgde de openbaring van het genadeverbond (Genesis 3:15). Op het vonnis des doods volgde de belofte van de Messias. Op Adam volgde Abraham (Genesis 12). Zo gaat het ook in de waarachtige bekering. De heilsgeschiedenis wordt als het ware afgedrukt in de heilsorde. Een verloren Adamskind hoort van de beloofde Zaligmaker en er komt geloof in mee. Hij verwondert zich zeer en verheugt zich in Gods heil. Hij roept het in verwondering uit: Nu kan ik nog zaligworden door een Ander! Maar wie *is* toch die Ander?

Neergeslagen door Mozes

Op Adam volgde Abraham, en op Abraham volgde... Christus? Nee, op Abraham volgde Mozes! Waarom ging -en gaat- de Heere nu die weg met Zijn volk? Luister naar het antwoord van de apostel Paulus in Galaten 3: 'Waartoe is dan de wet? Zij is om der

overtredingen wil daarbij gesteld' (vs. 19a). De zonde moest dus aan het licht komen als uitermate zondig. Alle pogingen tot zelfverlossing moesten worden afgesneden. Er moest plaatskomen voor de Persoon van Christus en Zijn borgwerk.

Als de Heere dat gaat uitwerken in het leven van Zijn Kerk, wordt zaligworden hun een groot raadsel. In plaats van heiliger worden ze steeds onheiliger. Ze komen in het werkhuis terecht, maar ze worden steeds armer en ellendiger. Het is 'minder zonden doen, maar groter zondaar worden'. En zelfs dat eerste durven ze niet te zeggen! Bij het licht van Gods wet zien ze zonde waar ze die vroeger niet zagen: zonden van bedrijf en nalatigheid, zonden in hun gedachten, woorden en werken, maar ook zonde en onreinheid in hun hart.

Een schuldbetalende Borg wordt hun noodzakelijk. Waarom? Omdat ze het niet meer kunnen doen met hun tranen en gebeden. 'Brandoff'ren noch offers voor de schuld voldeden aan Uw eis noch eer'. Er moet betaald worden en ze hebben niets om te betalen. De wet brengt hen onder de vloek en Mozes wil niet helpen.

Gevalen in het Paradijs

Wat een pijnlijke les is het om dit te leren. Het is vernederend voor de ziel en kruisigend voor het vrome vlees. Gods kinderen komen erachter: 'Ik *doe* niet alleen zonde, ik *ben* zonde'. Bij ontdekkend licht worden ze geleid in de schuilhoeken van hun hart en moeten ze inleven dat 'in mij, dat is in mijn vlees geen goed woont' (Romeinen 7:18a).

De Heilige Geest leidt hen echter niet alleen naar binnen; Hij leidt hen ook terug. Terug naar de zonden van hun jeugd (Psalm 25:7), terug naar de verdorven wortel van hun bestaan (Psalm 51:7), ja terug naar een verloren Paradijs (Romeinen 5:12). Kennen we daar iets van in ons leven? Het is een oud gezegde, maar het is nog altijd waar: 'Adam niet geleerd, is Christus niet begeerd'. Zou dát de reden zijn dat er zo weinig doorbrekend werk is in onze dagen? Blijft Christus dáárom zo verborgen? Is er daarom zo weinig Kerstbeleving en Kerstvreugde?

In de weg van nader onderwijs gaat alles ons ontvallen. De Heere eist Zijn beeld terug, maar we hebben het verloren in Adam en kunnen het nooit meer teruggeven. O, we staan schuldig voor God krachtens erf- en dadelijke zonden, en de Heere zou geen

Geboren in een stal

*Immanuël, o Godes Zoon!
Gij hebt verlaten Uwe troon,
En zijt geboren in een stal,
Regeerder van het gans heelal,
Die 't hoogste was, het laagste stijgt,
Opdat Gods volk de vrede krijgt.*

ds. L.G.C. Ledeboer

onrecht doen als Hij ons voor eeuwig zou verstoten.

Een weg van Boven

Hoe groot is het dan als het Kerst mag worden! Als Christus Zichzelf openbaart in het uur der minne! Nee, dat doet Hij niet in een droom of visioen, maar door het evangelie. De Heilige Geest geeft aan verlegen zondaren en zondaresen een oog des geloofs, zodat ze buiten zichzelf mogen zien op die gezegende Christus. Hij brengt de van verre staanden naderbij, zodat ze mogen blikken in de kribbe van Bethlehem.

Wat zien ze dan? Een Zaligmaker Die Zich liet vernederen om hunnentwil! De Middelaar tussen een heilig God en een onheilige zondaar! Immanuel, God en mens in één Persoon, Die hemel en aarde verenigt! Dat zien ze. Al hun wegen waren doodgelopen, maar nu is er een weg bij God vandaan, een weg van boven naar beneden. Nu kan een monster van ongerechtigheid nog zalig worden door die beminlijke Jezus. Kortom, het is Kerstfeest voor de ziel.

Wat betekent dat? De vrucht van Christus' geboorte wordt ontvangen. Onze Heidelberger Catechismus zegt het zo treffend en ontroerend: 'Dat Hij onze Middelaar is, en met Zijn onschuld en volkomen heiligheid mijn zonde, waarin ik ontvangen en geboren ben, voor Gods aangezicht bedekt' (antw. 36). Hoe gepast is deze Jezus! Hoe dierbaar en algenoegzaam! Hij is de grote Wetsvervuller en het vlekkeloze Godslam. In Hem schittert Gods beeld weer uit en komt God weer aan Zijn eer. Kerstfeest is Christus-feest!

Vol is vol

Ligt er nog méér in Christus? Zijn er nog groter schatten in Hem verborgen? Jazeker, de Zaligmaker moest de

weg gaan van de kribbe tot het kruis. Hij moest een heilig leven leiden in de plaats van de Zijnen en Zijn bloed vergieten op de vloekheuvel Golgotha. Daar verstonden Jozef en Maria nog zo weinig van. In de stal van Bethlehem waren hun ogen wel zalig van het zien, maar wat wist Maria nog van het kruislijden en van het zwaard dat door haar ziel zou gaan? Wat wisten de discipelen, aan wie Christus door de Vader was geopenbaard, nog van de verdere gangen van Zijn vernedering en sterven? Wat hebben ze ertegen gevochten toen Christus ervan sprak!

Toch, als het in beginsel Kerstfeest voor de ziel mag worden, is het vol vanbinnen. Het is zo groot wat ze in Christus mogen zien en ze zijn het zo onwaardig. Het is alsof ze nu alles bezitten. Dat zal wel anders worden, maar op dat moment is het tóch waar. Waarlijk Kerst beleven maakt vol en zalig in God. Er kan niets meer bij, want vol is vol. Ze zinken weg in het wonder van aanbidding: 'Gode zij dank voor Zijn onuitsprekelijke Gave' (2 Korinthe 9:15). Mag u daarmee instemmen?

De Ladder Jakobs

In de plaats Safed, ergens in Galilea, staat een Bijbels Museum. Aan de muur hangen veel platen en schilderijen, maar in een van de kamers is ook een beeldhouwwerk te bezichtigen. Het is een kunststuk dat kenmerkend "Jakob te Bethel" moet voorstel-

len. Op zichzelf niet ongewoon, maar er is iets heel merkwaardigs met dat beeld van de slapende Jakob aan de hand. Wie wat dichterbij komt, ziet dat zijn benen en armen los zitten van zijn lichaam. Het is net alsof ze er afgevallen zijn. Ja, zelfs zijn hoofd is niet langer met zijn lichaam verbonden. Hij kan niet dus meer lopen, niet meer grijpen en zelfs niet meer denken. Op zijn vlucht naar Paddan-Aram is hij in de dood terechtgekomen. Maar o wonder, naast die slapende, die gestaltelijk dode Jakob staat een ladder. Bovenaan die ladder is het licht; daar is de Heere. En langs die ladder dalen engelen tot een verloren Jakob neer. Uit het Nieuwe Testament weten we het: die Ladder Jakobs is een beeld van de openbaring van de Middelaar (Johannes 1:52). Met andere woorden, het wordt Kerst voor Jakob, Kerstfeest voor zijn ziel.

Zijn er nog zulke Jakobs onder de lezers, door onweder voortgedreven en ongetroost? Zijn er misschien mensen die geen benen hebben om tot Christus te vluchten, geen armen om het Kerstkind aan te nemen, zelfs geen hoofd meer om te denken of te bidden? Houdt aan, grijpt moed, uw hart zal vrolijk leven! De Heere is machtig uw hoofd op te heffen uit de gebreken. En waar dat gebeurt, wordt het Kerst voor de ziel. Van harte een gezegend Kerstfeest toegewenst!

Lethbridge,

ds. C. Sonneveld

God en mens, een heilgeheim

Men zegt dat de bekende professor Severijn soms tijdens een tentamen in het vak dogmatiek aan een student de volgende vraag stelde: 'De Heere Jezus liep eens met Zijn discipelen door het land. Hoeveel menselijke personen liepen daar toen?' Het antwoord moest twaalf zijn.

Wee de student die meende *dertien* te moeten zeggen! Wie hiertegen in zou willen brengen dat de Heere Jezus toch ook écht mens is geweest (ja, nóg is!), moet beseffen dat Hij wel een menselijke natuur heeft aangenomen, maar geen menselijke persoon.

Als Persoon was en is Hij de tweede Persoon in het Goddelijk Wezen, de Zoon van God.

Veel mensen - en heus niet alleen buiten de kerk - hebben de neiging dit soort kwesties met enige ergernis te bezien. Spitsvondigheden, zo meent men. Dogmatische haarkloverijen, die niets te maken hebben met een 'warm' geestelijk leven. Dat staat echter nog maar te bezien. Het zou wel eens zo kunnen zijn dat wij veel meer door de tijdgeest zijn geïnfecteerd dan wij zelf wel vermoeden. En die tijdgeest is zonder enige twijfel adogmatisch. Men heeft een afkeer van

wat men wel noemt 'grote verhalen', van dogmatische belijndheid en zeker van moeilijke dogmatische kwesties. De slogan 'niet de leer, maar de Heer' uit de negentiende eeuw is velen nog steeds op het lijf geschreven. Zo is het echter niet altijd geweest! In de vierde en vijfde eeuw hadden de dingen die met de Persoon en de naturen van Christus te maken hadden, álle aandacht - ook van de 'gewone man'. Ik heb hier wel eens meer de opmerkelijke woorden aangehaald van Gregorius van Nazianze, een theoloog uit de vierde eeuw: 'U vraagt de bakker naar de prijs van het brood, en Hij antwoordt dat de Vader groter is dan de Zoon en dat de Zoon ondergeschikt is aan de Vader; u vraagt of het bad klaar is en men geeft u ten antwoord dat de Zoon uit niets geschapen is...' (geciteerd bij L. Praamsma, *De kerk van alle tijden*, deel I, 90). Dit zijn natuurlijk ketterijen, maar zo wás het toen wel! Praamsma merkt hier terecht bij op dat het een grote vergissing zou zijn, te denken dat de eenvoudige kerkmensen in die tijd van theologen-twisten eigenlijk geen verstand had. De vragen die te maken hebben met de naturen van Christus lééfdén onder de mensen, en wel op een manier en in een mate waar wij ons geen voorstelling meer van kunnen maken. Dat deed de zaken wel eens ontsporen, dat is zeker waar. Zo is de synode van Efeze in 449 berucht geworden. Daar werd de bisschop van Constantinopel door woedende, fanatieke monniken zó zwaar mishandeld dat hij enkele dagen later aan zijn verwondingen bezweek! Deze synode is in de kerkgeschiedenis blijven voortleven als de 'roverssynode'. Wie er meer van weten wil, moet er Calvin maar eens op nalezen in zijn *Institutie*, IV, 9, 13. Zoals het daar in Efeze toeging, moet het in elk geval niet, dat zal wel duidelijk zijn. We zouden - om te bewijzen hoe de strijdvragen over de naturen van de Heere Jezus lééfdén onder de mensen van toen - nog kunnen wijzen op Maximus Confessor, een theoloog uit de zevende eeuw. Toen hij niet op wilde houden de dwalingen aangaande de leer van de naturen van de Middelaar te bestrijden, werd hem de tong uit de mond gesneden en de rechterhand afgehakt, om hem het spreken en schrijven te beletten... Verschrikkelijke dingen!

In onze tijd zijn we echter doorgeslagen naar de andere kant, zo schijnt het wel. Wie heeft er nu nog belangstelling voor vragen als waar ik dit

artikel mee begon? Toch is de leer van de naturen van Christus van buitengewone betekenis voor Gods kerk. Wát men in de vijfde eeuw ook verkeerdt deed en met hoeveel kracht men ook afstand moet nemen van het fanatisme van vechtende monniken op een kerkelijke vergadering: men zag in elk geval wél het gewicht in van deze vragen voor de geloofsleer. Het raakt immers onze zaligheid! En dan is het niet alleen zo dat de *Godheid* van Christus fundamenteel is voor het zalig worden, ook Zijn *mensheid* is dat - en in niet mindere mate. Nu het kerstfeest weer aanstaande is, zullen deze dingen ook op de preekstoel aandacht krijgen. Het gaat om een *heilgeheim*. Niet voor niets spreekt de apostel Paulus van de 'verborgenheid der godzaligheid', die hij groot noemde: God is geopenbaard in het vlees! Zó zegt de Schrift het; op een andere plaats lezen wij: 'En het Woord is vlees geworden' (Johannes 1 : 14). In de geloofsleer - die niets anders is dan de eerbiedige doordenking van de gegevens van de Heilige Schrift - zeggen

Het zou wel eens zo kunnen zijn dat wij veel meer door de tijdgeest zijn geïnfec-teerd dan wij zelf wel vermoeden.

we het dan zo, dat de Zoon van God, de tweede Persoon in het Goddelijk Wezen, de menselijke natuur heeft aangenomen. Zó moeten we het zeggen en niet anders. We mogen bijvoorbeeld nooit zeggen dat de Goddelijke natuur de menselijke persoon heeft aangenomen, of dat de Goddelijke natuur de menselijke natuur heeft aangenomen! Het heeft eeuwen gekost voor de Kerk des Heeren tot deze, voor ons zo bekende en vanzelfsprekende woorden is gekomen. En nóg kost het moeite aan onze jonge mensen op catechisatie uit te leggen wat nu het verschil is tussen een persoon en een natuur. Ik zei het altijd maar eenvoudig zo: het woord persoon zegt *wie* iemand is en het woord natuur *wat* iemand is. Vraagt iemand *wie* ik ben, dan zeg ik mijn naam; vraagt iemand *wat* ik ben, dan is het antwoord: een mens. Personen zijn er op deze wereld zo'n zes miljard; het aantal naturen dat er is, kunnen we op de vingers van twee handen tellen. Nu toegepast op de Heere Jezus:

vraagt iemand *Wie* Hij is, dan is het enige goede antwoord: de Zoon van God, eenswezens met de Vader en de Heilige Geest. Vraagt men *wat* Hij is, dan is het enige goede antwoord: God en mens.

De strijd om de naturen van Christus is in de loop van de kerkgeschiedenis fel en bitter gestreden. We zagen daar al iets van. De vragen gingen ook heel *diep*. Soms zelfs te diep. Maar de kerk ontkwam er niet aan. De ketteren gaven immers óók hun meningen! Daar stond een zekere Nestorius op, patriarch maar liefst van Constantinopel, dus niet de eerste de beste in de kerk. Hij leerde weliswaar dat de beide naturen van Christus in de Middelaar met elkaar waren verenigd, maar vergeleek die vereniging met de eenheid die er is tussen een man en een vrouw in het huwelijk. In deze gedachtegang zouden er echter in de Middelaar niet alleen twee naturen, maar ook twee *personen* zijn, een Goddelijke en een menselijke. De ene keer zou Christus dan iets gedaan hebben als God, de andere keer als mens. Nog meer ahang kreeg een man als Eutyches, die stelde dat de Goddelijke natuur in Christus de menselijke als het ware in zich heeft opgenomen, zoals het machtige zeewater een nietige honingdruppel opneemt. De menselijke natuur is bij Eutyches dan wel niet helemaal verdwenen, maar er is toch weinig meer van te bespeuren. Beide mannen zijn door de kerk veroordeeld. Het beroemde concilie van Chalcedon deed dat in het jaar 451. Heel opmerkelijk is overigens dat de kerk in Chalcedon (een stad aan de Bosporus) eigenlijk alleen maar heeft gezegd hoe de verhouding van de beide naturen van Christus *niet* is. De meer dan 500 ambtsdragers tellende vergadering kwam in de schitterende basiliek van Chalcedon tot de bekende uitspraak dat de naturen in Christus *onvermengd en onveranderd*, maar ook *ongedeeld en ongescheiden* zijn. De eerste woorden waren natuurlijk tegen Eutyches gericht, de beide laatste tegen Nestorius. Men heeft terecht opgemerkt dat Chalcedon het mysterie heeft gehandhaafd.

Want een mysterie blijft het. Nee, liever nog spreken we van een heilgeheim. Dat heilgeheim moet liever aanbeddend worden bewonderd dan nieuwsgierig doorvorst. Op de preekstoel zullen de dingen waarover we het in dit artikel hadden niet zo poe-

dig worden genoemd. Dat is ook goed. Een preekstoel is geen kathedraal. Wel zullen de namen van Nestorius en Eutyches soms nog klinken in onze kerken bij de prediking over Zondag 18 van de Heidelbergse Catechismus, en ik hoop dat onze belijdeniscatechisanten ze toch ook nog wel kennen. Guido de Brès achtte de leer van de vereniging van de naturen van Christus zó fundamenteel dat hij er in onze Nederlandse Geloofsbelijdenis een heel artikel aan wijdde (19). Maar in de prediking tijdens de kerstdagen moet de nadruk maar vallen op het heilgeheim van de vleeswording des Woords: God en mens in één Persoon, de mensen in alles gelijk geworden, uitgenomen de zonde. Het ware Zaad van Abraham, Die Zijn menselijke

natuur niet uit de hemel heeft meegebracht voor een korte tijd, maar die haar heeft aangenomen uit de maagd Maria. Zó is Christus de ware en enige Middelaar van Zijn kerk. Zou er daarbij ook maar *iets*, hoe gering ook, worden afgedaan van één van Zijn beide naturen, dan zou de zaligheid voor al Gods kinderen een verloren zaak zijn. Ja, zó nauw luistert het bij dit heilgeheim! Dit geheim wordt tenslotte niet door de wijzen en verstandigen van deze wereld verstaan. Het wordt aan de kinderkens geopenbaard en aan Gods vrienden, naar Zijn vreeverbond, getoond.

Capelle aan den IJssel,

ds. A. Moerkerken

uit wat het níet was: De twee naturen van Christus zijn ongedeeld en ongescheiden, onvermengd en onveranderd. Uitgesproken werd hoe het niet was, zodat enigszins duidelijk werd hoe het wel was. Het concilie bleef staan waar het niet verder mocht en kon gaan, zodat het niet méér zei dan het gegeven was te zeggen. Dat was niet mager of zwak, maar godvruchtig. Het was een eerbiedige belijdenis dat het verstand te klein en de taal te arm is voor deze verborgenheid, gelijk geschreven staat: 'En buiten alle twijfel, de verborgenheid der godzaligheid is groot: God is geopenbaard in het vlees' (1 Timotheus 3:16).

Aan kinderkens geopenbaard

De Heere der heerlijkheid heeft de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen (Filippensen 2:7). Hij openbaarde op aarde de lichtstralen van Zijn ware Godheid. Zijn *almacht* toen Hij de winden en de zee bestrafte, en er grote stilte werd. Zijn *overalteenwoordigheid*, toen Hij de knecht van de hoofdman over honderd van verre genas. Zijn *alwetendheid*, toen Hij Zacheüs bij zijn naam noemde. Maar wie heeft Hem geloofd en in Hem geloofd? Hoe komt het dat de één zei: Hij is een groot profeet, en een ander: Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods? Wat is de oorzaak dat de één geërgerd van Hem wegliep, en een ander Hem smeekte: Gij Zoon Davids, ontferm U mijner?

De ware kennis van Gods Zoon is alleen door Woord en Geest. Zo was het voordat Hij in de wereld kwam,

De Heere der heerlijkheid heeft de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen.

zowel als toen Hij Zijn rondwandeling op aarde maakte. Zo is het nóg. Welgelukzalig is het volk dat gebracht wordt tot de oprechte belijdenis: 'En het Woord is vlees geworden, en heeft onder ons gewoond (en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eniggeborenen van den Vader), vol van genade en waarheid' (Johannes 1:14).

Gij hebt Mij in de buik van Mijn moeder bedekt

De hand van de drie-enige Verbonds-God heeft de menselijke natuur van de Middelaar in de buik van Zijn

BIJBELSTUDIE

24

Twee naturen in enigheid des Persoons

Psalm 139:15-16

Niet de Vader heeft de menselijke natuur aangenomen, noch de Heilige Geest is in de wereld gezonden, maar God de Zoon, de Gegeneerde van de Vader, het uitgedrukte Beeld van Gods zelfstandigheid, God uit God, Licht uit Licht, waarachtig God uit waarachtig God.

Gods Zoon is alwetend; Hij wist Davids zitten en opstaan, van verre verstond Hij zijn gedachten. Gods Zoon is overalteenwoordig; al zou David opvaren ten hemel of zich bedden in de hel, Hij is daar.

De Middelaar Gods en der mensen heeft twee naturen in enigheid des Persoons, want Gods Zoon heeft de ware menselijke natuur aangenomen. Hij bleef de onzienlijke God, maar werd een zichtbaar mens. Naar Zijn Godheid bleef Hij oneindig en overalteenwoordig; naar Zijn mensheid was Hij aan tijd en plaats gebonden. Naar Zijn Godheid slaapt of sluimert Hij nooit, naar Zijn mensheid sliep Hij gedurende een machtige storm op de achterzijde van een schip. Naar Zijn Godheid verzadigt Hij al wat leeft, naar Zijn mensheid hongerde Hij. Door de kracht van Zijn Godheid heeft Hij Gods toorn door-

dragen, naar Zijn mensheid heeft Hij geleden.

Zijn Godheid bleef onveranderlijk in volle heerlijkheid, maar verborg Zich achter Zijn mensheid in diepe vernerding. Die alles schiep door Zijn spreken, leerde Zijn eerste woorden van Maria. Die als de God der ere dondert (Psalm 29), was een Kindeke dat schreide. Hij wandelde op de golven der zee, maar had op de aarde niet waar Hij het hoofd neer kon leggen (Mattheüs 8:20). Hij wierp de duivelen uit én werd verzocht van de duivel. Hij genas veler ziekten en kwalen, maar was een Man van smarten en verzocht in krankheden. Hij wierp de bende achterwaarts, maar liet Zich door die bende binden (Johannes 18:6). 'En niemand is opgevaren in de hemel, dan Die uit de hemel nedergekomen is, (namelijk) de Zoon des mensen, Die in de hemel is' (Johannes 3:13).

Op het grootste concilie van de oude kerk te Chalcedon in 451 waren meer dan zeshonderd bisschoppen bijéén. Veel was er al nagedacht en getwist over de twee naturen van de Middelaar. Het concilie zou een uitspraak doen. Maar... het vermocht niet zeggen hoe het wél was, en sprak daarom

moeder op een heel vreselijke wijze wonderbaarlijk gemaakt. Doe de schoenen van uw voeten, want de plaats waarop gij staat is heilig land!

De Vader heeft door de Heilige Geest de Zaligmaker het lichaam toebereid. De HEERE heeft wat nieuws op de aarde geschapen: de vrouw zal den man omvangen (Jesaja 31:22^b)!

De Zoon heeft door de Heilige Geest Zijn menselijke natuur aangenomen uit de moedermaagd. Hij kon zeggen: Eer Maria was, ben Ik. Van eeuwigheid heeft Hij medebesloten dat deze maagd Zijn moeder zou zijn. In de volheid des tijds is Hij gewillig uitgegaan en op hetzelfde ogenblik dat de vorming van Zijn lichaam aanving, heeft de tweede Persoon Zich met die heilige mensheid verenigd. O, onuitsprekelijke daad van neerbuigende goedheid en genade!

De Heilige Geest is over Maria gekomen, en de kracht des Allerhoogsten heeft haar overschaduw (Lukas 1:35). Alzo werd de menselijke natuur van de Middelaar als een borduursel gewrocht in de nederste delen der aarde. Waarvan de engel tot Jozef gezegd heeft in de droom: Jozef, (gij) zone Davids, zijt niet bevreesd Maria,

uw vrouw, tot u te nemen; want *Hetgeen* in haar ontvangen is, *Dat* is uit de Heilige Geest" (Mattheüs 1:20). Zoals ook Gabriël gesproken had tot Maria: *Dat* Heilige, *Dat* uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden (Lukas 1:35^b).

Werkelijk, de verborgenheid der godzaligheid is groot! Want het Woord schiep man en vrouw, maar het vleesgeworden Woord is niet uit een man en een vrouw. De Zoon van God heeft geen aardse vader, maar de Zoon des mensen heeft wel een moeder. De Schepper van Zijn moeder, is geworden uit Zijn moeder; de Maker van Zijn moeder, is uit Zijn moeder gemaakt.

Laat Ons Eén Onzer Mens maken! In Hem is het lied van de opperzangmeester volmaakt: Vader, Gij hebt Mij in Mijner moeders buik bedekt; Mijn gebeente was voor U niet verholen als Ik in het verborgene gemaakt ben; Uw ogen hebben Mijn ongeformeerde klomp gezien. Ik loof U, omdat Ik op een heel vreselijke wijze wonderbaarlijk gemaakt ben!

(wordt vervolgd)

Barneveld,

ds. C. Hogchem

licht van mijn ogen niet meer bij mij is, en ik toch zo gaarne de gekruisigde Heiland zou wederzien en omhelzen." Het is duidelijk dat ook Kohlbrugge het HA niet alleen reserveerde voor verzekerde christenen, maar daar juist de armen en ellendigen nodigde, die nochtans buiten Christus niet kunnen. Het zijn degenen van wie de Heere zegt bij monde van Jesaja: "Op deze zal Ik zien, op de arme en verslagene van geest, en die voor Mijn Woord beeft." (Jes. 66:2b). Als de Heere op zulken ziet met een oog van ontferming, zou Hij ze dan ook niet aan de tafel des Heeren willen zien?

Calvijn en Teellinck, Brakel en Kohlbrugge hebben bekommerde en vrezende harten zo pastoraal onderwezen. Met name Petrus Immens is daarin ver gegaan. We zagen dat Immens stelt dat de zaligheid nergens wordt vastgehecht aan de verzekering, maar dat de Schrift hongeren en dorsten, lopen en toevluchtnemen ook geloof noemt. En het HA is voor zulke gelovigen ingesteld, opdat het zwakke versterkt zou worden.

In overeenstemming met het Avondmaalsformulier?

Maar nu kan de vraag rijzen of dit alles wel te rijmen is met het spreken van het Formulier over het stuk der verlossing. Het Formulier zegt immers bij het stuk der verlossing, dat ieder zijn hart moet onderzoeken, "of hij ook deze gewisse belofte van God gelooft, dat hem al zijn zonden alleen om het lijden en sterven van Jezus Christus, vergeven zijn." Dan gaat het toch om mensen, die met een verzekerd geloof weten van de vergeving van al hun zonden? Het antwoord moet zijn, dat het Avondmaalsformulier niet spreekt over een *gewis geloof*, maar wel over de *gewisse belofte*. Dat is wat anders. De inhoud van de gewisse belofte is de vergeving der zonden en de toerekening van de gerechtigheid van Christus. En op die gewisse belofte richt zich het geloof. Vandaar dat het Formulier vraagt, of men ook deze gewisse belofte van God gelooft. Dat kan zijn met een sterk geloof, waarin men zeggen mag met Paulus: "Ik weet in Wien ik geloofd heb." (2 Tim.1:12). Maar dat kan ook zijn met een zwak geloof, dat met de vader van de maanzieke knaap zegt: "Ik geloof Heere! Kom mijn ongelovigheid te hulp." (Mark. 9:24). Dat kan ook zijn met het geloof van een bekommerde, die weet van de droefheid over de zonde, van het wanhopen aan zichzelf en van het hongeren en dorsten naar Christus, maar die het

4

Het Heilig Avondmaal en de drie stukken

Versterking van het zwakke geloof

Is het Heilig Avondmaal alleen voor bevestigde en verzekerde kinderen van God? Met die vraag hielden we ons bezig. De bekende Dr. H.F. Kohlbrugge ontzegt met beslistheid het HA aan ieder, die het op Christus steunende geloof wel missen kan. Opdat wij waardige disgenoten zijn, verlangt de Heere van ons het geloof.

Maar met nadruk spreekt hij dan over het *zwakke* geloof. "Dit geloof wil de Heere, dat wij met een schreeuw des harten en met tranen, dat is in ware verbrijzeling, zeggen: 'Ik geloof, Heere!' Wat geloven wij dan? Dit: dat wij moeten geloven, dat het evenwel voor ons onmogelijk is te geloven, omdat wij op de dreigende golven zien

..., omdat wij op het tegenstrijdige zien." Zo blijft er niets anders over dan "te geloven zonder geloof". In een avondmaalspreek zegt hij: "Onze Heere wil hongerige gasten hebben, die lang niets gekregen hebben van hun zo gesmaakt heeft, gasten met een geheel lege maag." Tegen degenen, die vrezden dat zij bij de huichelaren behoren, zegt hij het volgende: "Een huichelaar houdt zich voor de oprechtste mens in het Koninkrijk der hemelen ... De oprechte belijdt voor God zijn huichelarij." Direct daarna geeft hij antwoord op de vraag hoe men weten kan verkoren te zijn: "De tollenaar stond van verre." Daaraan verbindt hij de vraag: "Wanneer moet ik vooral niet van de tafel des Heeren wegblijven? Wanneer vanwege mijn zonden het

zichzelf niet durft toe te eigenen. Het moet onze aandacht hebben, dat het Formulier verderop zegt: “Wij komen niet tot dit Avondmaal, om daarmee te betuigen dat wij in onszelf volkomen en rechtvaardig zijn; maar integendeel, aangezien wij ons leven buiten onszelf in Jezus Christus zoeken, zo bekennen wij daarmee, dat wij midden in de dood liggen.” En direct daarna noemt

Als Christus voor ons nooit de hoogste waarde gekregen heeft, hoe zouden we dan Zijn dood moeten verkondigen?

het Formulier dan verschillende gebreken en ellendigheid die wij in ons bevinden. Onder die gebreken wordt dan genoemd: “Dat wij geen volkomen geloof hebben.” Dus ook het Avondmaalsformulier weet van de zwakheid en onvolkomenheid van het geloof. Het zwakke geloof, het bekommerde geloof, is ook geloof. Als er maar geloof is. Daar komt het op aan. En waar is dat geloof nu aan te kennen? Laat de Schrift het zelf zeggen: “U dan die gelooft, is Hij dierbaar.” (1 Petr. 2:7).

Kennis van Christus

Dat brengt ons bij een volgende vraag, die bij het pastoraat rondom het HA nogal eens gesteld wordt. Ik bedoel deze vraag: Moet er om toe te treden kennis van Christus zijn? Ik kan hier alleen maar bevestigend op antwoorden. Hij is de Gastheer. Hij heeft gezegd: “Doet dat tot Mijn gedachtenis.” Het Avondmaalsformulier tekent ons niet voor niets op zo’n indringende wijze Wie Christus is en wat Hij gedaan heeft om Zijn kinderen zalig te maken. Christus staat in het centrum van het Formulier. Dat kan ook niet anders, want bij het HA gaat het om Hem. Hoe zouden we Hem kunnen gedenken als Hij een Vreemde voor ons is, als Hij ons nooit dierbaar geworden is? Het zaligmakend geloof is altijd hieraan te kennen, dat Christus voor dat geloof dierbaar geworden is. “U dan, die gelooft, is Hij dierbaar.” (1 Petr. 2:7). Het woord “dierbaar” wil eigenlijk zeggen “kostbaar”, van de hoogste waarde. Als Christus voor ons nooit de hoogste waarde gekregen heeft, hoe zouden we dan Zijn dood moeten verkondigen? En voor wie krijgt Hij de hoogste waarde? Voor degenen, die midden in de dood liggen. In het woordje “dierbaar” ligt ook liefde. Als een man tegen zijn

vrouw zegt: Je bent mij dierbaar, dan is dat een woord vol liefde. Voor het geloof wordt Christus dierbaar, dat wil dus ook zeggen dat het geloof Hem meer dan alles liefheeft. Dan gaat het niet om de hemel, maar dan gaat het allereerst om Hem, om Hem Zelf. En het HA is de maaltijd der liefde. Daar komt Christus tot arme en naakte zondaren met de verzekering van Zijn liefde. Daar gaat het zondaarshart branden van wederliefde.

Zonder kennis van Christus kunnen we dus niet op de rechte wijze HA vieren. Maar dan moet de vraag wel gesteld worden, wat die kennis van Christus inhoudt. Is dat alleen het kennen van een verzekerd geloof? Het kennen van Paulus, die zeggen mocht:

“Ik weet en ben verzekerd”? Het is een rijke genade om die verzekering en bevestiging in Christus te mogen kennen. Als het goed is zal het nieuwe leven daar ook naar staan. Maar als ik u weer verwijs naar het spreken vanuit de Schrift van mensen als Calvijn, Brakel en Immens, dan horen we daar, dat ook degenen, die hongeren en dorsten naar Christus, die uitgaan uit zichzelf naar Hem, die hartelijk naar Hem verlangen, welkom zijn aan de tafel des Heeren. Zij zijn welkom, ook al is er in hun hart nog zoveel bekommering en onverzekerdheid. Als het hen maar om Christus te doen is geworden. *(wordt vervolgd)*

Zeist,

ds. J.J. van Eckeveld

10

Is iemand krank onder u?

Naarmate de gemiddelde leeftijd waarop mensen komen te overlijden stijgt, neemt het aantal dementerenden toe. Dementie is vooral een ouderdomsziekte. De zegen van een lang leven heeft zo heel nadrukkelijk ook een schaduwkant, door de zonde. Het brengen van pastorale bezoeken aan dementerenden thuis en in een inrichting vinden veel ambtsdragers moeilijk.

Hoe vind je een ingang tot een gesprek? De dementerende is het bezoek zó weer vergeten. Het kan zo zinloos lijken. Toch hebben we ook hierin onze roeping te verstaan. Het gaat om medemensen met een ziel die aan onze zorg is toevertrouwd. Euthanasie wijzen we in deze situatie terecht af. Maar wat doen we als we demente schapen van de kerkelijke kudde niet hoeden? Verklaren we ze dan tijdens het leven niet dood? Iedere vergeetachtigheid bij het ouderworden is nog geen dementie of voorbode ervan. Ingrijpende gebeurtenissen (het verlies van een geliefde, een ongeval) kunnen een bepaalde vorm van depressiviteit veroorzaken die ook vergeetachtig maakt. Een burn-out kan ook leiden tot een periode van vergeetachtigheid. Ook een narcose op oudere leeftijd in verband met een operatie kan tijdelijk of blijvend leiden tot geheugenverlies. Een

andere groep mensen krijgt last van verschijnselen die lijken op dementie, door onvoldoende voeding, onregelde suikerziekte, of aantasting van de nieren.

Van dementie is sprake als de aantasting van het geheugen door de tijd steeds ergere vormen aanneemt. Op den duur kunnen bepaalde handelingen niet meer verricht worden. Weer later herkent men eigen familieleden niet meer.

Dementie verloopt niet bij iedereen gelijk. Er zijn gemeentelieden met verschillende vormen van dementie. Alle dementerenden hebben echter gemeenschappelijk dat het geheugen wordt aangetast.

De meest voorkomende soort is de ziekte van Alzheimer. We zien dan een geleidelijk voortschrijdend geheugenverlies. Bij een andere groep dementerenden kan het soms een hele tijd constant blijven en dan ineens weer achteruit gaan. Dit is vaak het gevolg van kleine infarcten in de hersenen die voor het geheugen en handelen fatale delen uitschakelen. We spreken dan van multi-infarctdementie.

Verder zijn er nog een aantal andere vormen van dementie zoals de ziekte van Cruetzfeld Jakob, frontaalkwabdementie, of Lowy-body-dementie. Verslaving door drugs en alcohol kan ook leiden tot blijvend geheugenverlies.

Stadia in het dementeren

De verschijnselen die men aantreft betreffen:

- storingen in korte en lange termijn-geheugen;
- storingen in het abstracte denken; dit heeft onder meer gevolgen voor oordeelsvorming; het maken/schetsen van constructies (zoals klok en kubus);
- storingen in spreken (afasie), in handelen (wat moet men met een lepel doen?/apraxie);
- storingen in kennis (men herkent mensen niet meer);
- persoonlijkheidsveranderingen.

In het ziekteverloop zijn diverse stadia te ontdekken. In het eerste stadium verliest men de grip op de werkelijkheid. Men merkt dat er dingen vergeeten worden en probeert er zelf maatregelen tegen te nemen. Men ontkent over het algemeen de ziekte. Er is sprake van een 'bedreigd ik'. Over het algemeen wonen deze gemeenteleden nog thuis en hebben daar ondersteuning nodig. Dit kan door middel van hulpmiddelen of door correctie van gedrag. Dit levert bij de patiënt veel onzekerheid op.

Het tweede stadium wordt gekenmerkt door een 'verdwaald ik'. De oriëntatie in tijd en plaats wordt een probleem. Dit veroorzaakt angst. Men heeft behoefte aan verzorging. Veel van zulke gemeenteleden verblijven in een verzorgings- of verpleeghuis.

Het laatste stadium geeft een beeld te zien van het 'verzonken ik'. Men raakt steeds meer in een isolement en de herkenning van personen (man, vrouw, kinderen) verdwijnt. Deze gemeenteleden hebben behoefte aan verpleeghuiszorg.

Deze stadia gaan in elkaar over en zijn niet duidelijk naar elkaar toe af te grenzen. Dit komt mede doordat patiënten goede periodes kennen en periodes in stadium 1, of periodes in stadium 1 en in stadium 2, die elkaar afwisselen.

De dood kan in ieder stadium intreden door andere lichamelijke oorzaken. Soms komt het voor dat patiënten overlijden aan de voortschrijdende dementie, waardoor ook voor het lichaam fatale delen van de hersenen worden aangetast.

Het geheugen wordt bij het dementeren als het ware van achteren naar voren opgerold. Dingen vanuit het recente verleden raakt men het eerst kwijt en zo raken langzamerhand ook meer herinneringen uit de jeugd weg.

Het geheugen van een mens bevat echter niet alleen feitelijke informatie. Onze hersenen bewaren ook indrukken van onze gevoelens bij bepaalde gebeurtenissen. Gevoelens blijven heel lang intact bij het dementeren. Gevoelens en emoties in het heden kunnen gevoelens en emoties uit het verleden oproepen, en daarbij ook herbeleving en hervertelling van gebeurtenissen waarvan men dacht dat die al lang 'vergeten' waren.

Dit laatste is in het pastoraat van belang. Bekering raakt niet alleen het hart en het verstand, ook het gevoel is daarbij betrokken. Men kan daarom tijdens het dementeren mensen lang horen vertellen over wat God aan hun ziel gedaan heeft.

Levensgeschiedenis

Bij het bezoek aan een dementerende is het belangrijk om bekend te zijn met iemands levensgeschiedenis. Daarom is het beter dat men vanuit de kerkelijke gemeente waar de dementerende lid is, pastoraal bezoek brengt. Het overschrijven van dementerenden naar de dichtstbijzijnde gemeente is ongewenst.

Bij het pastoraal bezoek is het over het algemeen gewenst geen beroep te doen op kennis van plaats en tijd van het bezoek. Over het algemeen roept dit bij het voortschrijden van de dementie ergernis op die het verloop van het gesprek zal bemoeilijken.

Men is gewend aan pastoraat onder een beperkt aantal ogen, in een omgeving waar geen vreemden bij zijn. Het stellen van vragen ten aanzien van het geestelijk, godsdienstig leven in een hoek van een huiskamer met andere ouderen is daarom ongewenst. Er ontstaat meer openheid tot een gesprek als u de betrokkene meeneemt naar de eigen kamer, of naar een stille hoek ergens op de gang. Probeer tijdens een gesprek zo te gaan zitten dat er voor de dementerende zo weinig mogelijk prikkels van buiten komen, waardoor men wordt afgeleid (bij voorbeeld met de rug naar het raam, met de rug naar een gang waar steeds gelopen wordt). Bezoek een dementerende ook niet met twee personen tegelijk. Het gevaar is groot dat u met elkaar gaat praten in plaats van met uw gemeentelid.

Met de eenvoudige vraag: 'Hoe gaat het met u?' roept u over het algemeen al een reactie op. Waar het op aankomt, is goed te luisteren naar het antwoord. Want aan de hand van dat antwoord moet u het gesprek voortzetten. Het antwoord kan aanknopingspun-

ten opleveren ten aanzien van de levensgeschiedenis. Men spreekt bij voorbeeld over vader, moeder, school, oorlog.

Hierop kan een vraag worden gesteld: Hoe ging het vroeger met Bijbel lezen aan tafel? Wat betekende dat voor vader, voor moeder? Wat betekent Bijbel lezen voor u? Tijdens het gesprek is het van belang oogcontact te houden. Bij de afsluiting van het bezoek is het goed uit de Bijbel te lezen. Herkenbare Bijbelgedeelten geven nog wel eens een reactie, of men zegt dingen na. Tijdens het lezen van een kort gedeelte is het gewenst ook af en toe oogcontact te onderhouden. Bij het afsluitend gebed is het goed om duidelijk te zeggen dat u gaat bidden en duidelijk uw handen te vouwen. Vermijd echter dat u optreedt als onderwijzer, of als vader, die gebiedt dat de handen gevouwen moeten worden. De bezochte is geen kind en voelt zich geen kind.

Bij opname in een verpleeghuis kan men opstandigheid tegenkomen. Opstandigheid laat zich niet wegredeneren door te zeggen dat het toch zo'n mooi huis is, en dat er goed voor betrokkene wordt gezorgd. Men voelt zich soms in een gevangenis. Aandacht besteden aan deze gevoelens is gewenst. Zo kunnen we samen zoeken naar voorbeelden uit het dagelijks leven, of naar voorbeelden uit de Bijbel, over wegen die anders gaan dan wij hadden gedacht. Dat kan opening bieden tot verder gesprek.

Na verloop van tijd kunnen de communicatieve vaardigheden sterk afnemen. Soms kan het tonen van een foto van de kerk waar men jaren gekerkt heeft, een reactie opleveren. Dat kan ook gebeuren met een plaat uit een kinderbijbel, of met het tonen van een bijbeltje.

Psalmregels kunnen tot bijna het laatste toe blijf van herkenning geven. Over zo'n psalmregel kan wat gezegd worden. Het is ook goed om samen een psalm te zingen.

Er zijn situaties waar men eindeloos psalmregels herhaalt. Dit kan zonder inhoud zijn. Het kan echter ook zijn dat de psalm betekenis heeft gehad in iemands leven en dat men een zekere geborgenheid ervaart in het opzeggen van die psalm. Bij het opzeggen van psalmen kunnen mensen klakkeloos regels afmaken. Anderen noemen af en toe een woord. Als de woorden naast elkaar worden gezegd kan dit bepaalde gevoelens tot uitdrukking brengen. Gevoelens die men niet meer kan verwoorden, maar die met behulp

van aangereikte woorden nog wel kunnen worden geuit.

Bij het weggaan is het goed geen direct beroep te doen op iemands geheugen. Het vragen naar wat u gelezen heeft, roept soms geen reactie op, of een foute reactie. Een ander mag er wel naar vragen, bijvoorbeeld verplegend personeel: 'Waar ging het over?' Er worden soms antwoorden gegeven waarin de feiten worden omzeild,

maar die toch aangeven dat men begrepen heeft waar het over ging. Een demeterende mevrouw antwoordde eens: 'Het ging over mijn hart.'

De opdracht is om het zaad te zaaien aan alle wateren. De Heere doet met zijn Woord wat Hem behaagt.

Barendrecht,

ds. L. Terlouw

zonder dat dit beladen of platvloers wordt. Ook laat ze zien hoe de Bijbel spreekt over seksualiteit. Zij geeft steeds concrete handvatten voor gesprekken met jonge en oudere kinderen.

"Een zwerver in de wildernis"

door **J. Bout & N.J. Spaan**.
Uitg. **Den Hertog – Houten**;
ISBN 978 90 331 2203 3;
140 pag.; € 9,90.

In dit leesboek krijgt Alexander Peden tegen zijn verwachtingen in een leven van omzwervingen, gevangenschap en ontberingen. Leesniveau vanaf 10 jaar.

"De witte bal", door **A. Vogelaar-van Amersfoort**. Uitg. **Den Hertog – Houten**. ISBN 978 90 331 2212 5;
90 pag.; € 7,50.

Als het thuis niet zo leuk is...wat doe je dan als je in een grote stad woont? Leesniveau vanaf 10 jaar.

"Oma, ik ben het!, door **Marianne Witvliet & Mark Janssen**. Uitg. **Mozaïek – Zoetermeer**; ISBN 978 90 239 9317 9;
24 pag.; € 12,90.

Oma's zijn heel belangrijk voor kinderen. Dat is het thema van dit prentenboek voor peuters, ouders en grootouders.

"Elspeet", door **Mathilde Berends**.
Uitg. **Boekencentrum – Zoetermeer**.
ISBN 978 90 239 2407 4;
78 pag.; € 14,90.

"Elspeet" is het resultaat van wat zelden voor de camera werd vertoond: van dichtbij zijn bewoners in hun eigen omgeving geportretteerd.

BOEKAANKONDIGINGEN

"Een jaar met Revius",
samengesteld door **dr. Henk Florijn**.
Uitg. **De Groot Goudriaan – Kampen**;
ISBN 978 90 8865 128 1;
176 pag.; € 9,90.

De poëzie van Revius (1586-1658), predikant en een van de grootste Nederlandse dichters van de 17^e eeuw, kenmerkt zich door een diepzinnige inhoud in weinig woorden. De samensteller selecteerde voor elke dag van het jaar een dichtelijke spreuk van Revius.

"Verlost van Spaanse banden",
door **R. Hoogerwerf-Holleman**.
Uitg. **"de Ramshoorn" te Goes**;
ISBN 90-76466-828,
127 pag.; € 13,95.

Dit verhaal met veel historische gebeurtenissen speelt zich af tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) in Rotterdam-Delfshaven en omgeving.

"Lotgenoten" door **J.M. van Wijk**.
Uitg. **Gebr. Koster – Barneveld**;
ISBN 978-90-5551-505-9;
93 pag., € 12,50.

Twee dwangarbeiders, die in de Tweede Wereldoorlog dwangarbeid moesten verrichten in nazi-Duitsland, vertellen in dit boek hun aangrijpend verhaal. Goed dat dit aan de vergetelheid ontrukkt is.

"Verkochte zielen", door **H.L. Gates**.
Uitg. **Landelijke Stichting ter bevordering van de Staatkundig Gereformeerde beginselen te Wijk en Aalburg**. ISBN 978-90-77530-08-5;
199 pag.; € 9,80.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden onder het Turks-mohammedaanse schrikbewind honderdduizenden in Turkije wonende Armeniërs gedeporteerd, uitgemergeld, mishandeld en vermoord. In dit boek beschrijft een Armeens chris-

tenmeisje als overlevende van de Armeense genocide de gruwelen die zij heeft meegemaakt.

"Een zwakke dienstknecht",
door **Jan de Kok**. Uitg. **"de Rams-
hoorn" te Goes**; ISBN 97890-76466-
774; 183 pag., € 13,95.

Een levensverhaal van ds. J.C. Philpot (1802-1869), naverteld voor jongeren.

"Blozen mag", door **Sarina Brons-van der Wekken**. Uitg. **Boekencentrum – Zoetermeer**; ISBN 978 90 239 2401 2;
215 pag.; € 16,90.

Bij ouders bestaat veel onzekerheid en schaamte over seksualiteit. De schrijfster laat in dit boek met praktijkvoorbeelden zien dat open en eerlijk praten hierover

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK

BEROEPEN

Te Apeldoorn:

ds. W. Visscher te Amersfoort;

Te Berkenwoude:

ds. B. van der Heiden te Alblasterdam;

Te Grand Rapids (VS):

ds. C. Sonneveld te Lethbridge (Canada);

Te Poortugaal:

ds. A.B. van der Heiden te Benthuisen;

Te Rotterdam-Alexanderpolder:

ds. J. Schipper te Dirksland.

Te Scheveningen:

ds. A.J. Gunst te Nieuwerkerk;

Te Utrecht:

ds. A. Schreuder te Rijssen-Zuid.

BEDANKT

Voor Borssele:

ds. A.B. van der Heiden te Benthuisen;

Voor Genemuiden:

ds. A.H. Verhoef te St. Catharines (Canada);

Voor Leiderdorp:

ds. A.A. Brugge te Dordrecht;

Voor Opheusden:

ds. A. Schot te Nunspeet;

Voor Terneuzen:

ds. L. Terlouw te Barendrecht.

■ MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK 2009

* Pag. 184, **gemeente 'S-GRAVENHAGE**.

Toevoegen: Regeling preekbeurten:

G.H. Verweij, Kraaienlaan 76, 2666 RK
's-Gravenhage, tel. 070-323 08 16.
* Pag. 245, **gemeente MIDDELBURG-
ZUID.**

Toevoegen: Predikant (m.i.v. 13 januari
2010): ds. J.J. Tanis, Dr. van der Moer-
straat 15, 4341 GL Arnhem, tel.
0118-60 61 86 (**nieuw adres m.i.v
1 januari 2010**)

■ VERGADERING CLASSIS ROTTERDAM

De classis Rotterdam hoopt te vergade-
ren op **vrijdag 8 januari** in het kerkge-
bouw van de gemeente Rotterdam-Cen-
trum. Aanvang 19.30 uur.

T.J. Rijneveld, scriba Geref. Gemeente
Rotterdam-Alexanderpolder

BERICHTEN

■ OPEN DAG 'IN DE GOUW- STRAAT' TE ROTTERDAM

Traditiegetrouw houdt Inloop- en Bijbel-
huis 'In de Gouwstraat' haar jaarlijkse
Open Dag op **zaterdag 9 januari** van
10.00 – 16.00 uur. In korte presentaties
van een kwartiertje komen alle aspecten
van het werk aan de orde. Er is volop ruime
te voor vragen en om na te praten met de
vrijwilligers die direct zelf bij het werk
betrokken zijn. Zo krijgt u informatie uit
de eerste hand. Daarnaast kunt u mee
met een gids om de wijk Charlois te ver-
kennen (met heel veel historische punten,
ook uit de kleine kerkgeschiedenis).
Inloop- en Bijbelhuis 'In de Gouwstraat'
vindt u op nummer 36 in de Gouwstraat
in Rotterdam-Zuid/Charlois. Wie met
openbaar vervoer reist, neemt de metro
naar station Maashaven en stapt daar
over op tramlijn 2 tot de halte Boergoen-
sestraat/hoek FransBekkerstraat. Verder
stopt buslijn 73 op de Kaatsbaan bij de
Charloisse Kerksingel op een minuutje
lopen van 'In de Gouwstraat'.

J.M.A. Rodrigo, voorlichter

*Dan is het waarlijk Kerstfeest voor
de ziel, als Hij Die bij de Vader was
eer de wereld was, geopenbaard en
geschonken wordt aan de zondaar,
die zijn leven verliest, om het in Hem
te vinden, Die de Weg, de Waarheid
en het Leven is.*

ds. I. Kievit, 1887-1954

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 27 DECEMBER 2009

Aagtekerke 9.30 uur (H.D.) ds. Tuinier en
14.30 en 19.00 uur leesdienst; Aalburg 9.30
uur ds. Labee en 15.00 uur ds. W.J. Karels;
Aalst 14.30 uur ds. Karens; Alblaserdam
9.30 en 16.30 uur ds. A.B. van der Heiden;
Alphen a/d Rijn 16.30 uur ds. Paul; Amers-
foort 9.30 en 16.30 uur ds. Van Eckeveld;
Amsterdam-Noord 10.00 en 15.30 uur
stud. Visser; Andijk 10.00 en 16.00 uur ds.
Heijkamp; Apeldoorn 10.00 uur ds. J. Karels;
Arnhem 18.45 uur ds. Kattenberg; Baren-
drecht 10.00 en 16.30 uur ds. Van Aalst;
Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds.
Hogchem; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00
uur leesdienst; Beekbergen 10.00 uur ds.
Kleppe en 19.00 uur ds. Schreuder; Bent-
huizen 9.30 uur ds. B. van der Heiden en
18.00 uur ds. Brugge; Berkenwoude 10.00
uur ds. Paul en 14.30 uur ds. Van der Net;
Borssele 9.30, 14.00 en 18.00 uur stud.
G.W.S. Mulder; Boskoop 9.30 en 16.00 uur
ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-Middelwater-
ring 10.00 en 16.30 uur leesdienst; Capelle
a/d IJssel-West 10.00 uur ds. P. Mulder en
15.00 uur ds. Brugge; De Valk-Wekerom
9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Delft 18.00
uur ds. Labee; Deventer 10.00 en 18.00 uur
ds. Van Manen; Dirksland 10.00 en 18.00
uur ds. P. Blok; Doetinchem 9.30 en 15.00
uur ds. De Wit; Dordrecht 10.00 uur (H.D.)
ds. Brugge en 17.00 uur ds. B. van der Hei-
den; Ede (Nieuwe Kerk, Verl. Maanderweg
33) 12.15 en 19.00 uur ds. Schipper; Elspeet
10.00 uur leesdienst en 18.30 uur (H.D.) ds.
Vermeij; Emmeloord 9.30 uur ds. Katten-
berg en 16.00 uur ds. Tanis; Enkhuizen
10.00 en 16.00 uur leesdienst; Enschede
17.30 uur ds. Bredeweg; Enter 9.30 uur ds.
Schreuder en 18.30 uur ds. De Wit; Ermelo
18.30 uur ds. Kleppe; Goes 9.30, 14.00 en
18.00 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en
16.00 uur ds. Joosse; Gouda 9.30 (H.D.) en
16.30 uur ds. Clements; Goudswaard 15.30
uur ds. Terlouw; 's-Gravenhage 10.00 en
16.30 uur ds. F. Mulder; 's-Gravenpolder
9.30 en 18.00 uur ds. Hakvoort en 14.00 uur
leesdienst; 's-Gravzande 9.30 en 15.30
uur ds. Van Rijswijk; Groningen 10.00 en
16.00 uur ds. Schot; Haamstede 18.30 uur
ds. C. Harinck; Hardinxveld-Giessendam
9.30 en 18.00 uur leesdienst; Hilversum
10.00 en 16.00 uur ds. Beens; Hoogeveen
9.30 uur ds. Vogelaar en 19.00 uur ds.
Schot; Hoogvliet 18.30 uur ds. Pater; Hou-
ten 11.00 en 17.00 uur ds. Van der Net;
Kampen 9.30 en 15.00 uur leesdienst; Kam-
perland 10.00 en 17.00 uur ds. Hoogerland;
Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.00 uur ds.
Baan en 14.00 uur leesdienst; Katwijk aan
Zee 10.00 en 17.00 uur ds. Neele; Klaaswaal
9.30 en 18.00 uur ds. Terlouw; Kootwijker-
broek 10.00 en 19.00 uur leesdienst; Kort-

gene 14.00 uur ds. De Heer; Krabbendijke
9.30 en 18.00 uur ds. Meeuse; Krimpen a/d
IJssel 9.30 uur ds. Moerkerken en 16.30 uur
ds. P. Mulder; Leerdam 10.00 en 15.30 uur
ds. Pater; Lelystad 16.00 uur ds. Kattenberg;
Lisse 10.00 en 16.00 uur leesdienst; Mar-
knesse 9.30 uur ds. Tanis en 19.00 uur ds.
Boeder; Meeuwen 9.30 en 18.00 uur ds. W.J.
Karels; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur lees-
dienst; Melissant 14.30 uur ds. Van Krim-
pen; Middelburg-Centrum 9.30, 14.00 en
18.30 uur leesdienst; Middelburg-Zuid 9.30
en 18.30 uur ds. Van Gelder; Middelharnis
9.30 en 18.00 uur ds. Van Krimpen; Moerka-
pelle 9.30 en 18.30 uur ds. Boogaard;
Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur lees-
dienst; Nieuwdorp 9.30 en 18.30 uur ds.
Moens; Nieuwer ter Aa 18.00 uur stud. Vis-
ser; Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur
leesdienst; Nieuwe Tonge 10.00 en 18.00
uur stud. Baaijens; Nijkerk 9.30 uur ds. Ver-
meij en 19.00 uur ds. Beens; Nisse 14.30 uur
ds. Baan; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur lees-
dienst; Ooltgensplaat 14.30 uur ds. Bakker;
Oostburg 15.00 uur ds. Tuinier; Oosterend-
Texel 10.00 en 16.00 uur ds. De Waard; Oos-
terland 14.30 uur stud. Baaijens; Oostka-
pelle 9.30 en 16.30 uur ds. De Heer;
Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. Melis;
Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. W. Harinck;
Oudemirdum 9.30 en 14.30 uur ds. Boeder;
Poortugaal 19.00 uur ds. A.B. van der Hei-
den; Rhenen 10.00 en 17.30 uur ds. Mon-
dria; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. De
Leeuw; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 uur ds.
Mijnders en 14.30 uur ds. De Leeuw; Rijs-
sen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. Van Dieren
en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30
en 18.30 uur leesdienst; Rijssen-Zuid 9.30,
14.30 en 18.30 uur leesdienst; Rilland-Bath
18.30 uur ds. De Waard; Rotterdam-Alexan-
derpolder 10.00 en 16.00 uur ds. Verweij;
Rotterdam-Centrum 16.00 uur stud. Mal-
jaars; Rotterdam-IJsselmonde 14.30 uur ds.
P. Mulder; Rotterdam-Zuidwijk 16.30 uur
ds. Driessen; Scherpenisse 9.30, 14.00 en
18.30 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00
uur leesdienst en 18.30 uur ds. Verschuure;
Scheveningen 19.00 uur ds. F. Mulder; Slied-
recht (Middeldiepstraat 31) 12.00 en
19.00 uur stud. Maljaars; Soest 9.30 uur ds.
Schipper; Stad aan 't Haringvliet 10.00 en
18.00 uur ds. Bakker; Terneuzen 17.30 uur
ds. Tuinier; Terwolde-De Vecht 9.30 en
14.30 uur leesdienst; Tholen 10.00 uur ds.
De Jongste; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds.
Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. Van Bel-
zen; Utrecht 16.00 uur ds. Visscher; Veen
9.30 en 18.00 uur leesdienst; Veenendaal
9.30 en 15.30 uur ds. Verschuure; Vlaarding-
en 18.30 uur ds. Van Rijswijk; Vlissingen
9.30 en 16.00 uur leesdienst; Waarde 9.30
uur ds. Golverdingen en 18.00 uur lees-

dienst en 14.00 uur leesdienst; Wagenin-
gen 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Werken-
dam 10.00 en 18.00 uur ds. Karens; Westka-
pelle 9.30 uur ds. C. Harinck en 14.30 uur
ds. Moens; Wierden 9.30 en 15.00 uur ds.
Bredeweg; Woerden 10.00 en 18.30 uur
leesdienst; Yerseke 9.30, 14.00 en 18.00 uur
leesdienst; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. Vis-
scher; Zoetermeer 10.00 uur ds. Driessen
en 15.30 uur ds. Labee; Zwijndrecht 9.30
uur leesdienst en 19.00 uur ds. Silfhout;
Zwolle 9.30 uur leesdienst en 19.00 uur ds.
Vogelaar.

■ WOENSDAG 30 DECEMBER 2009

Haamstede 19.00 uur ds. Tuinier; Helle-
voetsluis 19.30 uur ds. Terlouw; Mijdrecht
19.30 uur ds. Van Rijswijk; Naaldwijk 19.45
uur ds. De Waard; Oostburg 19.30 uur ds.
Hakvoort; Puttershoek 19.30 uur ds. B. van
der Heiden; Wierden 19.30 uur ds. Boeder.

■ DONDERDAG 31 DECEMBER 2009 (OUDEJAARSDAG)

Aagtekerke 19.30 uur ds. Tuinier; Aalburg
18.00 uur ds. Van Gelder; Aalst 16.30 uur ds.
Melis; Alblasserdam 19.30 uur ds. B. van der
Heiden; Amersfoort 19.30 uur ds. Visscher;
Apeldoorn 19.30 uur ds. Kleppe; Arnhem
15.30 uur ds. P. Mulder; Barendrecht 19.30
uur ds. Terlouw; Barneveld-Centrum 19.30
uur ds. Hogchem; Barneveld-Zuid 19.30
uur ds. Bredeweg; Benthuizen 19.00 uur ds.
A.B. van der Heiden; Bodegraven 16.30 uur
ds. W. Harinck; Borssele 16.00 uur ds. Meeu-
se; Brakel 16.30 uur ds. W.J. Karels; Capelle
a/d IJssel-Middelwatering 19.45 uur ds.
Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur
ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 19.30
uur ds. Van Boven; Deventer 19.30 uur stud.
Baaijens; Dirksland 19.00 uur ds. Schipper;
Doetinchem 19.00 uur ds. J. Karels; Dor-
drecht 19.45 uur ds. Brugge; Ede (Nieuwe
Kerk, Verl. Maanderweg 33) 16.00 uur ds.
Verweij; Elspeet 19.00 uur ds. Van Manen;
Enkhuizen 19.30 uur ds. Heijkamp; Ensche-
de 16.00 uur stud. Baaijens; Enter 14.30 uur
ds. De Wit; Ermelo 19.30 uur stud. G.W.S.
Mulder; Goes 19.30 uur ds. Meeuse; Gorin-
chem 19.30 uur ds. L. Blok; Gouda 19.30 uur
ds. Clements; Goudswaard 17.00 uur ds.
Vermeij; 's-Gravenhage 16.30 uur ds. Cle-
ments; 's-Gravenpolder 19.30 uur ds. Hak-
voort; 's-Gravanzande 19.30 uur ds. Van
Rijswijk; Groningen 15.00 uur ds. Katten-
berg; Hardinxveld-Giessendam 19.30 uur
ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 19.30
uur ds. Joosse; Hilversum 16.00 uur ds. Van
Boven; Hoogvliet 17.00 uur ds. Terlouw;
Houten 19.00 uur ds. Van der Net; Kampen
19.00 uur ds. Tanis; Kamperland 16.30 uur
ds. Moens; Kapelle-Biezeling 19.00 uur ds.
Baan; Klaaswaal 19.00 uur ds. Van Aalst;
Kootwijkerbroek 19.00 uur ds. Beens; Kort-
gene 19.00 uur ds. C. Harinck; Krabbendijke
17.00 uur ds. De Heer; Krimpen a/d IJssel
19.45 uur ds. P. Mulder; Kruijningen 19.00
uur ds. Hoogerland; Leerdam 17.00 uur ds.
Mondria; Leiderdorp 19.30 uur ds. Booga-
ard; Lelystad 19.30 uur ds. Kattenberg;
Lisse 19.00 uur ds. Neele; Marknesse 14.30

uur ds. Schot; Meliskerke 19.30 uur ds.
Moens; Middelburg-Centrum 19.30 uur ds.
De Heer; Moerkapelle 19.00 uur ds. Paul
(doventolk); Nieuw Beijerland 19.30 uur ds.
Vermeij; Nieuwdorp 16.00 uur ds. Hak-
voort; Nieuwerkerk Zld 19.00 uur ds. Gunst;
Nijkerk 16.30 uur ds. Beens; Nunspeet
19.00 uur ds. Schot; Oosterland 15.00 uur
ds. Schipper; Oostkapelle 17.00 uur ds. Tui-
nier; Ouddorp 19.00 uur ds. P. Blok; Poede-
royen 17.00 uur ds. Labee; Poortugaal
17.00 uur stud. Visser; Rhenen 16.30 uur ds.
F. Mulder; Ridderkerk 19.00 uur ds. De
Leeuw; Ridderkerk-Slikkerveer 19.30 uur
ds. Driessen; Rijssen-Noord 9.30 uur ds. Van
Dieren; Rijssen-West 17.00 uur ds. De Wit;
Rijssen-Zuid 17.00 uur ds. Schreuder; Rot-
terdam-Alexanderpolder 19.30 uur stud.
Visser; Rotterdam-Centrum 16.30 uur ds.
Joosse; Rotterdam-IJsselmonde 16.30 uur
ds. De Leeuw; Rotterdam-Zuidwijk 17.00
uur ds. Van Rijswijk; Scherpenisse 19.00 uur
ds. Bakker; Scherpenzeel 19.00 uur ds. Ver-
schuure; Sint Philipsland 15.30 uur ds. Bak-
ker; Sliedrecht (Middeldiepstraat 31) 16.30
uur leesdienst; Soest 16.00 uur ds. Visscher;
Terneuzen 16.00 uur ds. Golverdingen; Ter-
wolde-De Vecht 19.30 uur ds. Boeder;
Tricht-Geldermalsen 19.30 uur ds. Labee;
Uddel 19.30 uur ds. Mouw; Urk 10.00 en
17.00 uur (dankdag) ds. Van Belzen;
Utrecht 19.00 uur ds. Verweij; Veen 19.30
uur ds. Melis; Veenendaal 16.30 uur stud.
G.W.S. Mulder; Waarde 19.00 uur ds. Gol-
verdingen; Waardenburg 19.30 uur ds.
Mondria; Wageningen 19.30 uur ds. F. Mul-
der; Werkendam 19.30 uur ds. Karens;
Westkapelle 19.30 uur stud. Maljaars;
Woerden 19.30 uur ds. W. Harinck; Wol-
phaartsdijk 17.00 uur stud. Maljaars; Yerse-
ke 18.00 uur ds. Van Krimpen; Zeist 19.00
uur ds. Van Eckveld; Zoetermeer 17.00 uur
ds. A.B. van der Heiden; Zwijndrecht 19.00
uur ds. Mijnders; Zwolle 19.30 uur ds. Vogea-
laar.

■ VRIJDAG 1 JANUARI 2010 (NIEUWJAARSDAG)

Alblasserdam 10.00 uur ds. B. van der Hei-
den; Amersfoort 10.00 uur ds. Visscher;
Apeldoorn 10.00 uur ds. Kleppe; Baren-
drecht 10.00 uur ds. Terlouw; Barneveld-
Centrum 9.30 uur ds. Hogchem; Barneveld-
Zuid 9.30 uur ds. Bredeweg; Benthuizen
10.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Boskoop
9.30 uur ds. Paul (bev.ambtsdr.); Capelle
a/d IJssel-Middelwatering 10.00 uur ds.
Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur
ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 uur
ds. Van Boven; Dirksland 10.00 uur ds.
Schipper; Doetinchem 10.00 uur stud.
Baaijens; Dordrecht 10.00 uur ds. Brugge;
Ede (Nieuwe Kerk, Verl. Maanderweg 33)
12.30 uur ds. Verschuure; Elspeet 10.00 uur
ds. Van Manen; Enkhuizen 10.00 uur ds.
Heijkamp; Ermelo 10.00 uur stud. G.W.S.
Mulder; Gorinchem 10.00 uur ds. L. Blok;
Gouda 9.30 uur ds. Clements; 's-Gravenpol-
der 9.30 uur ds. Hakvoort; 's-Gravanzande
10.00 uur ds. Van Rijswijk; Hardinxveld-
Giessendam 9.30 ds. W.J. Karels; Hendrik-

Ido-Ambacht 10.00 uur ds. Joosse; Hilver-
sum 10.00 uur ds. Verweij; Houten 10.00
uur ds. Van der Net; Kampen 9.30 uur ds.
Tanis (bev.ambtsdr.); Kapelle-Biezeling
9.30 uur ds. Baan; Klaaswaal 10.00 uur ds.
Van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 uur ds.
Beens; Kortgene 10.00 uur ds. C. Harinck;
Krimpen a/d IJssel 9.30 uur ds. P. Mulder;
Leerdam 10.00 uur ds. Van Gelder; Leider-
dorp 10.00 uur ds. Boogaard; Lisse 10.00
uur ds. Neele; Meliskerke 9.30 uur ds.
Moens (bev.ambtsdr.); Middelburg-Cen-
trum 9.30 uur ds. De Heer; Moerkapelle
9.30 uur leesdienst (doventolk); Nieuw
Beijerland 10.00 uur ds. Vermeij; Nieuw-
dorp 9.30 uur stud. Maljaars; Nieuwerkerk
Zld 9.30 uur ds. Gunst; Nieuwe Tonge 10.00
uur ds. P. Blok; Nunspeet 9.30 uur ds. Schot;
Rhenen 11.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk-
Slikkerveer 9.30 uur ds. Driessen; Rijssen-
Noord 9.30 uur ds. Van Dieren; Rijssen-
West 9.30 uur ds. De Wit; Rijssen-Zuid 9.30
uur ds. Schreuder; Scherpenisse 9.30 uur
ds. Bakker; Scherpenzeel 10.00 uur ds. Ver-
schuure; Sliedrecht (Middeldiepstraat 31)
12.00 uur ds. W.J. Karels; Terwolde-De Vecht
9.30 uur ds. Boeder; Tricht-Geldermalsen
10.00 uur ds. Labee; Uddel 10.00 uur ds.
Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. Van Bel-
zen; Veen 9.30 uur ds. Melis; Waarde 9.30
uur ds. Golverdingen; Waardenburg 10.00
uur ds. Mondria; Wageningen 9.00 uur ds. F.
Mulder; Werkendam 10.00 uur ds. Karens;
Woerden 10.00 uur ds. W. Harinck; Yerseke
9.30 uur ds. Van Krimpen; Zeist 10.00 uur
ds. Van Eckveld; Zwijndrecht 9.30 uur
leesdienst; Zwolle 9.30 uur ds. Vogelaar.

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 27 DECEMBER 2009

Alkmaar ('t Wuiver 2-a) 10.00 uur ev. J.
Krijgsman en 16.30 uur ev. G. Baan; Amster-
dam (Looiersgracht 70) 10.30 uur ev. G. Baan
en 17.00 uur ev. J. Krijgsman; Emmen (Prin-
sesselaan 6-l) 9.30 en 15.30 uur ev. C. van
Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2-
c) 9.30 en 16.00 uur ev. S. de Visser; Merk-
sem (Oude Barellei 64) 10.00 en 17.00 uur
ev. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat
105) 10.00 en 18.30 uur ev. H.J. van den
Boogaart.

■ EVANGELISATIEBIJEENKOMSTEN DONDERDAG 31 DECEMBER 2009 (OUDEJAARSDAG)

Amsterdam (Looiersgracht 70) 17.00 uur
ev. J. Krijgsman; Alkmaar ('t Wuiver 2-a)
18.30 uur ev. G. Baan; Leeuwarden (Achter
de Hoven 2-c) 19.30 uur ev. S. de Visser; Til-
burg (Offenbachstraat 105) 19.30 uur ev.
H.J. van den Boogaart.

■ EVANGELISATIEBIJEENKOMSTEN VRIJDAG 1 JANUARI 2010 (NIEUWJAARSDAG)

Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 uur
ev. J. Krijgsman; Alkmaar ('t Wuiver 2-a)
10.00 uur ev. G. Baan; Leeuwarden (Achter
de Hoven 2-c) 9.30 uur ev. S. de Visser; Til-
burg (Offenbachstraat 105) 10.00 uur ev.
H.J. van den Boogaart.

■ EVANGELISATIEPOSTEN

Alkmaar:

Evangelist G. Baan; kerkgebouw 't Wuiver 2-a, Oudorp NH, gem. Alkmaar; samenkomsten iedere zondag om 10.00 en 16.30 uur. U bent hartelijk welkom in de inloop/bijbelshop 't Wuiver, Stationsweg 96a, Alkmaar (t.o. NS- en busstation). Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag van 10.00-16.00 uur, zaterdag van 13.00-17.00 uur.

Amsterdam:

Evangelist J. Krijgsman; kerkgebouw Bij Simon de Looier, Looiersgracht 70. Samenkomsten iedere zondag 10.30 en 17.00 uur. Steun het evangelisatiewerk door uw gift en belangstelling. Breng eens een bezoek aan onze evangelisatiepost. Hartelijk welkom! Openingstijden: dinsdag tot en met zaterdag van 10.00 tot 16.00 uur.

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw Prinsesselaan 6-l te Emmen; samenkomsten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur.

Leeuwarden:

Evangelist S. de Visser; kerkgebouw Achter de Hoven 2-c; samenkomsten iedere zondag om 9.30 en 16.00 uur.

Op vakantie in Friesland? Welkom in onze inloop, die geopend is op vrijdag van 11.00 tot 16.00 uur en zaterdag van 11.00 tot 15.00 uur.

Merksem:

Evangelist A. van Setten; kerkgebouw "De Bron", Oude Bareellei 64; samenkomsten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

U bent ook hartelijk welkom in het inloophuis, geopend van dinsdag t/m vrijdag van

13.00-16.00, donderdagavond van 18.00-21.30 uur en zaterdag van 10.30-13.00 uur.

Rotterdam:

Inloop- en Bijbelcentrum 'In de Gouwstraat', Gouwstraat 36-b, Rotterdam-Charlois.

Kom eens langs, u bent hartelijk welkom. De inloop is geopend van dinsdag tot en met zaterdag tussen 10.00 en 16.00 uur.

Tilburg:

Kerkruimte: Offenbachstraat 105 Tilburg. Het inloophuis: Het Kruispunt, is geopend op di en wo van 14.00-17.00 u. Do van 10.00-17.00 u. Zat. van 13.00-16.00 u. U bent van harte welkom.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

ADVERTENTIES

DE TWEDE DRUK BINNEN EEN JAAR VAN:

Praktische uitleg van de Psalmen

door ds. J.H. Donner

in twee fraai uitgevoerde banden totaal 1017 pagina's.
Op een nauwkeurige wijze hertaald door de heer J.C. Vogel

Het geheel is voorzien van een aanbevelend 'Ten geleide' door ds. J.J. van Eckveld waarin hij o.a. schrijft:

'Vrijmoedig durf ik te zeggen, dat u hier een verklaring vindt met voedsel voor het geestelijk leven. Iedere kerkganger kan hier zaken vinden, die voor hem van wezenlijk belang zijn'

En ds. G.J. van Aalst schrijft in de boekbespreking in de Saambinder van 26 maart 2009 het volgende:

'Eenvoud gepaard met diepgang. Wetenschap en Godsvrucht. Dat maakt deze eenmalige (her)uitgave dan ook zo waardevol. Daarom zouden we ze ook graag in de handen van de gemeente willen zien. Vooral ook van onze jongeren. Het laat zich als een dag-boek lezen'

Deze uitgave is ook bijzonder geschikt als eindejaarsgeschenk!!

Prijs compleet slechts **€ 59,90**

Verkrijgbaar bij:

 HOEKMAN
boekhandel plus

Noordzandstraat 34, 4401 CG Yerseke
tel. 0113-572907
email: info@hoekmanboekhandelplus.nl

Ook verkrijgbaar bij uw boekhandel

Met dank voor alle goede wensen, door ons ontvangen, wensen wij wederkerig onze familie, vrienden en bekenden van harte de zegen des Heeren voor de a.s. Kerstdagen en het nieuwe jaar toe.

Moerkapelle,
ds. en mevr. Paul-Bos

Alle vrienden en kennissen Gezegende Kerstdagen en voor 2010 Gods nabijheid in voor- en tegenspoed toegewenst.

H. Bode
Oenenburgweg 41
8072 GG Nunspeet

Langs deze weg willen wij familie, vrienden, predikanten en studenten, gezegende Kerstdagen en een voorspoedig nieuwjaar toewensen.

Oosterland,
fam. L. de Bruine-Otte

**Reformatische
Psychologenpraktijk
Nederland**

Identiteitsbewust, Persoonlijk, Vertrouwelijk, Doelgericht

Wij bieden identiteit bewuste hulp in de vorm van begeleiding en behandeling van mensen met o.a.: Relatieproblemen, Opvoedingsvragen, Gezinsproblemen, Persoonlijke problematiek (zoals Depressie, Angst), Arbeidsproblemen en een Autistisch Spectrum Stoomis.

Voor meer informatie of aanmelding:
010 - 483 64 08

Vestigingslocatie: Alblasserdam
info@rpnederland.nl www.rpnederland.nl

Orgelcentrum HET BINNENVELD
In- en verkoop van klassieke orgels

JOHANNUS
DOMUS
UNICO
CONTENT
EMINENT

Onze showroom is geopend op afspraak.

Wim en Jenny Achterstraat
Friesesteeg 56
3911 VR Rhenen
telefoon 0317 - 61 20 10

www.orgelcentrum.nl

KOOL BOEKEN

Antiquariaat - Boekhandel - Taxaties - Uitgeverij - Veilingen

Hoofdweg 204, EDERVEEN
Tel: 0318-574290
www.koolboeken.nl

D.V. januari 2010
wordt het interieur
van de winkel vernieuwd

verbouwing /opruiming
December aanbiedingen

in ons antiquariaat magazijn,
boeken op allerlei gebied,
met kortingen van 20 t/m 50%

KOOLBOEKEN VOOR AL UW
(nieuwe en oude) **BOEKEN**

Waardige en stijlvolle verzorging

van begrafenissen met aandacht voor persoonlijke wensen. In alle rust, vertrouwelijk en met bescheidenheid.

- opbaren met kistkoeling bij u thuis of in een voor u bekende aula
- dag en nacht bereikbaar en overal te ontbieden
- wij verzorgen alleen begrafenissen
- laatste verzorging van de overledene door een gediplomeerd verpleegster

Begravenisverzorgers:

- H. de Jongh • P.H. van der Leer • D.D.E. Melieste

Begravenisonderneming de Jongh

Hardinxveld-Giessendam:

Reepijzer 5, Tel. (0184) 61 11 54

Waardenburg:

Kerkstraat 17b, Tel. (0418) 65 20 39

kina
begravenisverzorging

Tel. (010) 458 31 12

Dag en nacht bereikbaar Overal te ontbieden

D.W. Schipper
010-450 66 26
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman
0182-58 39 32
Gouda

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

BESTELLEN

t.b.v. het evangelisatiewerk

IMPROVI-
SATIE CD

Ten bate van het evangelisatiewerk in Amsterdam is een prachtige CD opgenomen in de Geref. Gem. van Alblasserdam. Improvisaties op de Psalmen door Chiel-Jan van Hofwegen, gespeeld op het De Jongh-Boogaard orgel. Slechts € 15,00.

Prijzen zijn excl. verzendkosten.

CADEAU-IDEE!

MET UW AANKOOP STEUNT U HET
EVANGELISATIEWERK OP DE POST 'BIJ
SIMON DE LOOIER' IN AMSTERDAM

LEERZAAM
BOEKJE

Reeds de
2e druk!

'Zaaien in de Jordaan'. In 20 columns geeft evangelist Krijgsman een boeiende impressie van zijn werk. Het boek kost €9,95 (gebonden, 64 pag.) Opbrengst t.b.v. 'Bij Simon de Looier'.

De CD bestellen via Van Horssen: dmp-records@planet.nl of via 075-6314138. Boekje verkrijgbaar in de boekhandel of via 0252-419560 of via cvleenen@kliksafe.nl

Wie helpt mee met het bouwen

van een tandartspraktijk in Roemenië?

Wij, Werkgroep Zegveld, zijn op zoek naar een nieuwe projectleider voor een werkvakantie. Heb je ervaring en zie je een uitdaging om een groep enthousiaste jongeren aan te sturen. Neem dan contact op voor meer informatie met Peter pvanouwendorp@hotmail.com of bel 0577-491809.

Ook zijn we nog op zoek naar een aantal enthousiaste jongeren. (Bij voorkeur jongens met ervaringen in de bouw.) Ben jij 18 jaar of ouder en heb je nog geen plannen voor de zomervakantie? Neem dan contact op voor meer informatie of meldt je aan bij Petra 06-48544486 of huismanac@kliksafe.nl.

AMBTSKLEDING

ROUWKLEDING

KOORKLEDING

ZAKELIJKE KLEDING

Véél
aanbiedingen
PROFITEER
NU!

Wij zijn
verhuisd!
Oosteinde 85a
Scherpenzeel

Openingstijden ma - do van 9.00 - 17.00 u vr van 9.00 - 21.00 u
za van 9.00 - 13.00 u Tel. bereikbaar van ma - za van 8.00 - 20.00 u

SERVICE AAN HUIS MOGELIJK

WWW.BOEDERCOMFORTKLEDING.NL | T (033) 258 98 30

Vanaf nu kunt u weer reserveren voor 2010 bij **Vakantieoord Holsappel**. Comfortabele bungalow's v.a.g.v. met speeltuin, skelters, div. activiteiten, enz, enz. 55 + en jonge gezinnen buiten schoolvak 20% korting. Voor info tel. 0548-512790 of kijk op www.vakantieoordholsappel.nl

Vakantie in Canada
Te huur vakantiewoning in Alberta, mooi gelegen, bij boerderij. Voor inlichtingen bel fam. Van Huigenbos 001 403 553 4023

• DIVERSE BLOKFLUITEN
• DWARSFLUITEN
• MUZIEKSTANDAARDS
• ROEMEENSE PANFLUITEN
• VIOLLEN
R. MULDER - STAPHORST
06 12 610 628 B.G.G. 0522 253944

HARKES *Persoonlijke zorg voor uw begrafenis*
Begravenissen
Telefoon (0172) 21 21 22
Dokter Hamburgerlaan 59 - 2771 JR Boskoop
Wij verzorgen alleen begrafenis
Dag en nacht bereikbaar - overal te ontbieden

Boekhandel en Antiquariaat De Roo
Ruim assortiment nieuwe en 2^e hands boeken: Theologie (prekenboeken, levensbeschrijvingen, Bijbelcommentaren), Bijbels (sv), kinderboeken en leesboeken. Ook voor uw cd's en kaarten
www.derooboeken.nl
Van Meelstraat 12 3331 KR Zwijndrecht
078-6124081
Tevens inkoop/taxatie

maandag gesloten gratis parkeren

Een presentatie over evangelisatie.

- Geestelijke nood in Nederland
- Bijbelse opdracht van evangelisatie
- Evangelisatie op de posten
- Evangelisatie vanuit de gemeenten
- Praktijkvoorbeelden
- Vragenbeantwoording

Voor kerkenraden, verenigingen of commissies komt onze voorlichter 's avonds of overdag graag langs om een mooie presentatie te laten zien over het evangelisatiewerk in ons land. Informatief, bezinnend en praktisch!

Bel onze voorlichter dhr. C.W. van Haaften: Tel. 0341-253588. Presentatie op scholen (met een lesbrief) is ook mogelijk.

Krooneman
BUSREIZEN & DAGTOCHTEN
Voor een verzorgde dagtocht of groepsuitje met moderne touringcar.
Johan Krooneman, Doornspijk
Tel. 0525-684797,
www.krooneman-busreizen.nl

PSYCHOLOGENPRAKTIJK BROUWER
hulpverlening aan kinderen, jongeren en volwassenen
•
RIDDERKERK
Verlengde Kerkweg 11
•
BARNEVELD
Wilhelminastraat 14
•
METEREN (GELDERMALSEN)
Dorpsstraat 18
Bel voor informatie of aanmelding:
0180 - 42 69 55
of kijk op www.psychbrouwer.nl

Te koop aangeboden, een goed spelend **harmonium**. Prijs in overleg. Tel 0416-337789.

Hartelijk welkom op de landelijke **Israëldag** D.V. dinsdag **29 december**

Morgenprogramma:

- Openingswoord door ds. C.J. Meeuse
- Ontwikkelingen in het werk in Israël door ds. W. Silfhout
- Muzikale medewerking door het Ridderkerks Mannenkoor

Pauze

- Interactieve presentatie "Waarom reizen naar Israël" door L. Joosse
- Te koop bij de boekentafel: nieuwe prekenbundel "Israëls verlossing"

Middagprogramma:

- Ds. I. Zöld, Hongaars gereformeerd predikant in Roemenië, vertelt over het nieuwe project van het deputaatschap onder Joden in Transsylvanië en Boedapest.
- Ds. C. Neele vertelt over de geschiedenis van het werk onder Joden.

Graag ontmoeten wij u D.V. 29 december. Koffie, thee en soep is GRATIS!

Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ
Horsssen bv

Dorpsstraat 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 - info@van-horsssen.com
www.van-horsssen.com

Het juiste adres voor:
Bijbels, Theologische boeken, Leesboeken
voor jong en oud, Voordeelboeken,
Tweedehands, CD's en bladmuziek.

**Rust en ontspanning in de
prachtige Eifel!** Ruime apparte-
menten te huur. Inl.: 0118-606707
en www.huizesolagratia.nl

**begrafenisverzorging
Den Hollander**

Begravenissen in Vlaardingen, Rotterdam,
Gouda, Den Haag en omstreken.
Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst
uitvaartcentrum of thuis met koeling.

Geen crematies.
Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 4600509

www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

**Nieuwe
waardevolle
uitgave
van
Gebr. Koster**

www.gebrkoster.nl

**Korenaren uit de
volle oogst**

J.C. Philpot

Joseph Charles Joseph Charles Philpot
(1802-1869) was een bekend en
geliefd predikant. Dit dagboek vormt
een goudmijn vol van diep-geestelijk
onderwijs. Het is door zijn dochters
samengesteld uit zijn geschriften en
verscheen in 1909 voor het eerst
in het Nederlands. De inhoud van
dit dagboek is reeds velen tot zegen
geweest.

Opnieuw uit het Engels vertaald door
M.A. de Korte.

Gebonden, 375 pag.

24,90

Uitgeverij Boekhandel

Gebr. Koster

Nairacstraat 17, 3771 AW Barneveld
Tel. 0342 - 41 69 86

verkrijgbaar in de boekhandel

KO999

Voor een zorgzame begeleiding

Begrafenisonderneming

Barneveld,
Scherpenzeel e.o.
A. Koster

Telefoon: 033 277 0555

Kantoor: Stationsweg 411
3925 CD Scherpenzeel

Centraal nummer (24 uur):
033 277 0555

Zorg dichtbij

Actief in uw regio!

Waar u ook woont,
Agathos brengt zorg dichtbij:
• **Huishoudelijke verzorging**
• **Persoonlijke verzorging**
• **Verpleging**
• **Psychosociale zorg**
Bel de Zorglijn (010) 264 07 77 en u krijgt uw rayoncoördinator
aan de lijn. Agathos stelt zelf indicaties voor veel zorgvragen.
Kunnen we geen indicatie stellen? Dan begeleiden we u bij de
CIZ-aanvraag. U ziet, ook indicatiestelling is onze zorg!

Agathos
THUISZORG

T 010 264 07 77 | www.agathos-thuiszorg.nl

Zorg met een eigen kleur

WALCHEREN, vak.won. 4 pers.
rustig gelegen aan de voet
van de duinen
078-6815858 / 06-26114521

VAKANTIE IN DE BETUWE
Voor rust, ruimte en gezelligheid
bent u welkom op minicamping
DE VIJVERHOF in OMMEREN.
Kindvriendelijke activ., caravan-
verhuur voor 4 pers. en vakantie-
woning voor 6 pers.
Info: 0344-601973 of
www.vijverhof-ommeren.nl

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
G. WEGENAAR

Buurtlaan West 26 tel. 0318-526641
3905 JR Veenendaal www.wegenaar.nl

Wij verzorgen begravenissen in Veenendaal,
Ede, Bennekom, Wageningen, Rhenen e.o.

Calvin Christian School...

...Would Like to Welcome New Teachers to Canada!

**That is why an information evening is scheduled for D.V.
December 30 2009!**

Have you ever considered teaching abroad? Are you curious to
see what kind of school is behind all those advertisements that
are published frequently in The Netherlands?

One of our teachers will be in The Netherlands around Christ-
mas time. He is planning to give a presentation about teaching
at Calvin Christian School.

Write this in your agenda! This will be a thorough presentation
about teaching at the school and living in Canada.

The presentation will be held at the 'Centraal Bureau Gerefor-
meerde Gemeenten', Houttuinlaan 7 in Woerden.

The presentation starts at 7.30 P.M. Everyone is very welcome
to come. The presentation will be held in the Dutch language.

If you have any questions regarding this presentation you can
contact Derk Harlaar at derk.harlaar@ccschool.ca or you can
phone 0181 62 39 52

Calvin Christian School is a Netherlands Reformed (Gereformeerde Gemeenten)
Christian School established almost thirty years ago because parents strongly felt
the need for Christian education. Over the past few decades, CCS has grown into
a large school offering kindergarten through grade 12 education. There is a close, sup-
portive bond between the three local NRC churches and CCS.